

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/82582,Mrozowski-Stanislaw.html>
2022-10-05, 13:58

Mrozowski Stanisław

MROZOWSKI Stanisław (9 II 1902, Warszawa – 22 II 1999, Fort Lauerdale, Floryda), fizyk. Syn Józefa Jana Ignacego i Amelii.

Podczas I wojny światowej mieszkał z rodzicami w Chersoniu i tam zainteresował się astronomią na podstawie lektury książek z biblioteki polskiego klubu. Jako uczeń gimnazjalny w Warszawie założył z kolegami w XI 1919 Koło Miłośników Astronomii, przekształcone dwa lata później w Polskie Tow. Miłośników Astronomii, które istnieje do dziś. W 1920 jako ochotnik walczył w 201. Pułku Artylerii Polowej w wojnie z bolszewikami.

W 1921 M. zaczął studia z zakresu fizyki i matematyki na UW. W 1925–29 pracował nad rozprawą doktorską pod kierunkiem S. Pieńkowskiego. Od 1929 był asystentem C. Białobrzeskiego, najpierw w Laboratorium Fizycznym TNW przy ul. Śniadeckich 8, a potem w Zakładzie Fizyki Teoretycznej przy ul. Oczerki 3. Zajmował się spektroskopią atomów i cząsteczek. Wykonał ważne pomiary tzw. wzbronionych linii rtęci i ołowiu. Opracował specjalny selektywny filtr z parami rtęci w polu magnetycznym (filtr Mrozowskiego). Podał jako pierwszy teorię polaryzacji fluorescencji cząsteczek dwuatomowych. Za badania struktury nadsubtelnej linii rezonansowej rtęci został wyróżniony przez TNW specjalną nagrodą im. M. Kernbauma. Na podstawie tych prac habilitował się w 1933. Przed 1939 M. opublikował kilkadziesiąt oryginalnych prac – należał do najczęściej publikujących i cytowanych fizyków polskich.

W VIII 1939 M. wyjechał w ramach płatnego urlopu naukowego do laboratorium E. Lawrence'a w Berkeley. Wybuch wojny zastał go w Nowym Jorku, skąd planował powrót do Polski przez Rumunię, gdyż chciał wziąć udział w walkach; jednak atak ZSRR na Polskę 17 IX przekreślił ten

plan. M., pozostawionemu bez środków do życia, Lawrence znalazł tymczasowe zatrudnienie. W 1940–45 pracował w University of Chicago (w tym czasie miał krótki udział w Manhattan Project), potem w kilku instytucjach przemysłowych, a w 1949 wrócił do kariery akademickiej i został profesorem fizyki na stanowym New York University (SUNY) w Buffalo. Od 1972 do przejścia na emeryturę był profesorem w Ball State University w Muncie (stan Indiana).

Wyjeżdżając do USA, M. wziął z sobą nieopracowane wyniki swych ostatnich badań. Przygotował je do druku i w 1940 opublikował w trzech artykułach w „Physical Review”; są one ostatnim śladem przedwojennej fizyki na UW. Wzruszający był i jest nadal widok pierwszej strony ostatniej z tych trzech publikacji: *Nuclear Isotope Shift in the Spectrum of ZnH*, nadesłanej do redakcji 9 VII 1940, a wydrukowanej w numerze z 1 X tego roku („Physical Review”, vol. 58, nr 7, s. 597), gdzie autor podał miejsce swego zatrudnienia jako „Institute of Theoretical Physics, Joseph Pilsudski University, Warsaw, Poland”. Było to kolejne przypomnienie świata o istnieniu kraju, w którym trwał już wtedy od roku terror okupacyjny.

Po kilku latach pobytu w USA M. zmienił kierunek zainteresowań i zajął się fizyką różnych materiałów węglowych. W 1952 utworzył w Buffalo specjalny ośrodek – Carbon Research Laboratory – i został jego dyrektorem. W 1953 zorganizował tam pierwszą konferencję na temat fizyki węgla. W 1962 założył wydawane do dziś przez Pergamon Press czasopismo „Carbon” i był jego redaktorem przez 20 lat.

M. otrzymał wiele wyróżnień, a wśród nich w 1991 doktorat honorowy UMK w Toruniu. Był członkiem Kongresu Polonii Amerykańskiej i członkiem Zarządu Fundacji Kościuszkowskiej w Nowym Jorku.

S. Mrozowski: *Jak powstało Towarzystwo Miłośników Astronomii w 1921 roku*, „Urania” 1973, t. 44, nr 2; J. Szudy: *Stanisław Mrozowski (1902–1999)*, „Postępy Fizyki” 1999, t. 50, z. 3; J. Turło: *Stanisław Mrozowski doktorem honoris causa Uniwersytetu Mikołaja Kopernika*, „Postępy Fizyki” 1991,

t. 42, z. 4; *Uniwersytet Warszawski jest moją Alma Mater* –
rozmowa ze Stanisławem Mrozowskim, „Postępy Fizyki”
1991, t. 42, z. 6; Archiwum UW: akta osobowe.

Andrzej Kajetan Wróblewski

[Poprzedni](#)
[Następny](#)